„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. за пола године 17½, дин за четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Појединих бројева стају 10 новч.

БРОЈ 88. У Новом Саду у недељу 10. (22.) јуна 1884. ГОДИНА XIX.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Загреб, 9. (21.) јуна. (Предан у 1 сах. 53 мин. стигао у 3 сах. и 5 мин.) **Земаљска влада изјавила данас у сабору, да је дала јавност српској горњокарловачкој учитељској школи.**

ПОЛИТИКА „КАТОЛИЦИЗМА“ У — БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

X.

(Свршетак.)

Српски хисториограф господин Венијамин Калаји, који сада управља Босном и Херцеговином као царски и краљевски министар, одустав већ од четири године амо од политичке „неокупације“, мораде саде подпуно послужити државној идеји аустријској те у делегацијама одговорити на интерпелацију уредника „П. лојдова“: да препирка међу митрополитима православнијем и римокатоличкијем у Босни и Херцеговини не повлачи никакових знатнијих посљедица за собом, пошто је посредовањем државнијем, та препирка нашла свој свршетак у одговору надбискупа Стадлера. То је што би се на вијерску препирку односити могло. Што се политичко-државнога правца у запосједнутијем покрајинама тиче, тај да остаје увјек један: равноправност свијех племена и вероисповиједи. О Србима по Босни и Херцеговини на по се да је извјестити кадар, да су најподнослївији за културу и грађански живот, те да не би умјестно било ни помислити, да се у тај тако задовољен и миран дух у грађана Срба унијети море каква загранична, а најмање руска — панславенска мисао. — То су резонирања хисторика српскога у делегацијама јесенашњијем (1883.) — Али онај учени муж, који је најљепше своје доба проживео међу православнијем Србима, који је разгријан неодољивом љубављу према томе, како он вели „поносном“ народу, написао оноликом симпатијом „Историју народа српскога“, те који је у тој својој код нас Срба врло уваженој књизи изрекао, дугом студијом пратећи душеван живот тога народа, ону свету истину: „Вера код Србина главна је покретна сила народнога бића“ — тај велики муж кадар је био загледати и у најбоље посљедице онога свога акта, којијем ријешава спор међу црквенијем високодостојницима у Босни и Херцеговини, забрањујући митрополиту српскоме, даље преписивање у тој ствари са римокатоличкијем надбискупом. И тијем барем службено завршује се акција „католичења“ по запосједнутијем покрајинама. Мудро држање господина Калаја у цијелој у велико заснованој ствари „католицизма“ босанско-херцеговачкога виђесмо канда најбоље и у часу, када не шђеде уважити оставке уврђеђенога Србина, в. преосвештенога митрополита Саве Косановића. А тијем даде господин министар најбољега доказа, да према Србима у Босни и Херцеговини није никако злунаклоњен. То је барем моје индивидуално мишљење. А у истој ствари имаћу прилике још коју рећи, кад се, како се обећава, почну народне земаљске школе преустројавати. —

Народ српски по Босни и Херцеговини не долази никако у положај, у коме би се могао сретнијим осјећати, него што је данас, и у коме би могао већом повјерљивошћу излазити на сусрет најозбиљнијим владиним увјеравањима о добру и сигурну животу у земљи. Народ је наш још не сигуран, јер са именом својијем српскијем, са вјером својом „прадједовском“, које кроз вјекове потиштености у снази одржа, није пред страњскијем властодржцима сигуран. И тај народ држи, да је ово, што латини досада у Босни и Херцеговини починише само почетак правога, великога дела, које ће се свакако скоро и на штету самога бића народа српскога, свршити. С тога је тај јадан народ прионуо сада више но икада повијестничком животу своме у главни стожер мисли своје народне, уз цркву народну. А у тој цркви му је баш данас Бог и срећа дала за вођу, за поглавицу свога, сина рођенога, сина јадне земље своје, који се није у „Tropf vermutu“ фрушкогорском купао, ни „праљама“ прњаворскијем успављивао, него који је одрастао као слободан син, јуначан Херцеговац, зарањивао се сиротињскијем крувом кршне земље своје, али и напајао се духом слободе, духом поноса и поштења српскога. Није на несрећу „шарошпаташки адвокат“ — него је узоран народан свештеник, који познаје свој народ, јер сама себе познаје, који се ни у највећем господству не удаљује од мисли, од живота народа свога са чијих је њедара одпао, јер онда би се удаљио сам од себе, од душе своје. Митрополит Сава вјеран је син свога народа. По оној народној пјесми „У добру се не понеси а у злу се не поништи“, корача он у своме животу и на овој претешкој позицији унапрво, бранећи свом снагом прибрана духа и српскога срца своју најсветију мисао: „свој народ, своју вјеру прадједовску.“ Митрополит Сава је увијек ведра чела, духом узнесен, свагда весео, у највећијем непогодама стишан, трезвен и озбиљан, те није ни могуће, да би његово стадо испред његова будна и ватрена ока ко помућивати могао. Он познаје сву земљу и сав свој народ у њојзи. Пред њим се сакрити не може ништа, што би тек у посљедицама својијем зла донијети могло. Он свом народу полази, као отац, када дјеци у походе долази. Народ га неописанијем поносом дочекује и слави. По овци вртоглавци „католичанске једиоспасавајуће мисли“, пође боме митрополит Сава до престола царева. Па одлучнијем поноснијем гласом поздрави у путовању своме дичне на хиљаде окупљене Србе око себе у Бањој Луци: „Браћо моја мила! Најсретнији сам, кад сам међу вама. Ваш живот је живот мој. Бриге за добро своје дјеце и за опстанак свој, како када притисну душу Вашу, обвијају се тешкијем теретом и око душе моје. А срећа ваша и напредак, срећа је и напредак владике вашега. Браћо, да не постидимо себе пред сјеном јуначкијех и светлијех прадједова својијех, чувајмо се да не би клонули свагда буднијем духом српскијем. Чувајмо браћо своју свету вјеру прадједовску и мили понос српски. Тешка су времена настала. Времена напасти, чувајте се од људскијех свакојакијех језика. Ви држите своје врлине, а тијех имате доста, да по светој ријечи јеванђелској живјети можете. Ја долазим од премилостивога цара и краља. Он ми заповједи, да сваку увриједу, која би се нанијела народу српском по Босни и Херцеговини, пријавим одма највишем мјесту. Да, браћо, премилостиви цар не допушта, да се народ српски вриђеђа у свом народном бићу и поносу. С тога пазите на се и пријављујте ми одма ако се коме с макар које стране криво учини!

Тако од прилике предусрета хиљаде народа свога на путу своје каноничке визитације владика српски. Оно ми приповједи мој добар пријатељ, који ту уз митрополита стајаше. А како тужан и жалостан части нас грчетешки калуђер!!

Митрополит Сава је прави отац народу своме. Он наставља снажнијем духом акцију православља и Српства онђе, ђе неумитна судбина изтрже прекида то праведно и свето дело. Око њега се прибира народ српски из све земље као око свога оца, као свога утјешиоца. Имао би Вам много такијех дивнијех епизода из митрополитова и народнога живота приповједити, онако, како ми их моји пријатељи приповиједише. Али за то није овђе мјесто. Оставићу то за другу прилику. Значајем и господскијем живљењем својијем прибавља себи наш Високи црквени достојанственик у Шехер-Сарајеву неизмјернога поштовања код свеколикога туђега и разноврсногa живота у престоници босанској. Молба митрополита српскога, ма како замашна била, не смије не испуњена остати. — Таком држању првога попа српскога у Босни и Херцеговини можемо приписати оно респектовање елемента српскога у запосједнутијем покрајинама које тада свакога странца за чудо изненађује како се у престоници босанској нађе. Што бјеху пред Филиповићем окупатором Турци богаташи то су данас пред цивилизованијем свијетом у Босни и Херцеговини, по положају своме, по душевној, материјалној па и бројној снази својој Срби православни. Тако је стање ствари данас. А дух српски онда ће тек ући у снагу своју када митрополит Сава са богатијем Србима Сарајлијама, којима је сада пред очима права мисао, која их је шђела на пропаст српске ствари да завади са митрополитом својијем, подигне богословију и својијем духом одгојене синове земље послао буде као проповједнике слова божијега у народ српски по пространој Босни и Херцеговини. И тако спремљен дух српски у православној цркви својој може дочекати и најјачу акцију „римокатолицизма“.

У Сењу на Камену о Ђурђеву дну 1884.

—ρ.—

„Како сам ја пао?“

Под овим насловом описује барон Ивор Кас у „Пешти Наплову“ од 17. јуна свој пад при избору посланика у хидегкутском изборном срезу у тамишкој жупанији, који опис саопштавамо због тога, што исти потврђује оне маневре, злоупотребе и незаконитости, које су се практиковале од стране владе и њених органа и при изборима у Панчеву, у Т. Кањижи и у Т. Бечеју.

Барон Ивор Кас пише о свом паду овако:

Хидегкутски изборни срез је један од тешких срезова. У њему су искључиво Немци и Романи. Владина странка је мислила, да у том срезу не сме ни ступити опозициони кандидат.

Знао сам из искуства, да ће влада против мене радити свим могућим средствима; није ме дакле изненадило, што није респектовала границе закона. Тек што сам ступио као кандидат, одпочела је свом снагом званична пресија. Против мене мобилизовани су ови чиниоци:

Поджупан тамишке жупаније;
Велики бележник жупанијски;
Три солгабирова и помоћници им;
Жупанијски школски надзорник;
Један краљ. судац из Темишвара и подсудац из Липе;
Краљ. одветник;
Поштарски надзорник;
Жупанијски лекар;
Сви порезки чиновници;
Ераријални шумски чиновници;
Општински биљезници и кнезови;
Сви финанци, шумари и жандари.

Сви ови ишли су од села до села, наговарали су бираче, претили су, појили су, обмањивали су. Осим тога:

Арадски романски владика позвао је своје попове, да држе уз владу.

Филијал опште чивутске задруге, будимпештанска чивутска вероисповедна општина позвала је Чивуте, да гласају против мене.

Бернат Дајч хатвански упутио је своје властелинске чиновнике, да све и сва употребе против мене. Исто тако и банкар Сина.

Владина странка је поново послала новаца, колико је само требало а и Чивути у Липи скупили су знамените своте за мишљење.

Недељама се јело и пило и куповали гласови; 10—20—40 ф. давали су за један глас; главни кортеши добијали су по 100 ф. а крчмари по 1000 ф.

Претили су сваком, когод зависи од владе па од жупаније, да ће изгубити званије.

Народу претили су са порезном екзекуцијом, са одказом ераријалних закупа, са одузимањем дрварине и печења ракије, напротив обећавали су као награду онима, који буду уз владу, да ће им опростити порез и да ће обуставити ексекуције.

И унаточ свему томе ипак су били у мањини.

Није им дакле остало друго, до отворено насиље.

Рекашки солга отишао је са финанцима и жандарима у моја села и тамо је сиротe паоре стерали у једну гомилу, натоварио их на кола на колима напред оружници, на колима одостраг оружници, сами пак и натароши и бирови посред бирача: и тако су моје људе као робове дотерали у табор владине странке, где су их опколили војници и чували, док нису против мене гласали.

Исто је тако и солга у Липи са финанцима и жандарима дотерао бираче на биралиште, а опозиционе романске бираче сам лично их је хваћао и затварао и целу ноћ их држао у затвору.

Тако постаде од већине мањина.

Овака уставност у Угарској. Ово називају слободним избором. Оваке су прилике у тамишкој жупанији. Жалим, не себе, што сам пао — та на то сам приправан био — него сиротан народ, **који стење под овом тиранијом.**

Какав ће бити томе крај?

Овоме жалосном поступку не треба коментара, довољно је, да констатујемо, да се исти покори и још гори догодили у Панчеву, а нарочито у Т. Кањишком и Т. Бечејском срезу.

Жалимо такође „сиротан народ, који стење под оваком тиранијом“ ал искрено да кажемо, не жалимо ни мало барона Иворс Каса, који је до сада ту тиранију подпомагао. Та овај је господин као познати мађарски новинар и Србождер писао у „Пешти Наплову“ и у „Пешти Хирлапу“ најжешће чланке противу нас народности а нарочито противу наше народно-црквене аутономије нагласајући вазда, каква велика уставна права уживамо, као нико у Европи, па још смемо бити незадовољни! Радујемо се дакле његовом оваковом паду, сад бар зна из властитог искуства, каква је то уставност у Угарској и каква је слобода избора особито у народносним изборним окрузима. Међер знао је он то и пре, али се чинио да не зна, но од сада хтео не хтео ваљда ће друкчије писати, кад је издао сам сведочбу о тој красној уставности, коју мађарску сведочбу бележимо вечитога поштења ради ономе бескрајном низу насиља, под којим стењу сироте народности.

Само још једну примедбу.

Препоручујемо барону Ивору Касу нашем непријатељу но иначе врсном публицисти мађарском на размишљање још ово: кад се тако поступа према њему Мађару, како се тек поступа према нама Србима?!

А кад размисли, казаће му се само, како је пао др. Максимовић у срезу, у коме је преко 2000 Срба — а 500 Мађара. —

Осим све сведочбе барона Ивора Каса имамо још ваздан мађарских сведочаба, које нам казују, какова се чуда, безакоња и насиља чине у уставној Угарској.

Дионисије Пазманди, потомак чувене породице Пазмандија, бивши изврсни члан угарског парламента, признат мађарски списатељ, који има лепог гласа и у страним земљама и широког познанства нарочито међу француским књижевницима и политичарима помоћу војничких маневра пропали кандидат у сомбатхељском изборном срезу у једном прогласу на бираче своје овако јадикује:

Господо, противу насиља бадава се боримо. Видећи чиниоце ужасне моћи, небројен новац, којим радише противу нас, рекао сам својим пријатељима већ пре избора, да нам је победа немогућа. Tout est perdu hors l'honneur! Војници су посели недељу дана пред избор наша села. Наше бираче затварали су. Зашто их одма просто непоубијаше?... Ал још ћемо се наћи код Филипија!

Др. Рудолф Делл Адами, један од првих правника мађарских, познат са својих генијалних говора у корист поротних установа, који је пао у дорошком изборном срезу такође помоћу војничких бајонета, пише својим бирачима ово:

Браћо! Хвала вам, што се бористе самном заједно противу владине странке, дакле противу кањања морала, гажења права и најциничкијег тиранства. Заман је влада отерала у просјаке народ и робовима начинила чиновнике државе, муниципије и општине. Поштење народа надвладало је над непоштењем господе и ваша је била трострука већина при избору. Само превара и насиље, фалзификоваше избор. Но ма шта лагао изборни записник, дорошки срез неће бити заступљен уставно већином својих бирача на основу окаљаног и оваковом ценом стеченог мандата, кога ваља поштен човек да раздере и баци. Није већина бирача, већ нечувени свако право газећи атентати изборног председника начинили су посланика. Због тога тражићемо сатисфакцију пред законом и јавним мнењем и разрачунаћемо се са злочинцима. Па ако нам не даду сатисфакцију, ваља нам пробудити савест народа, да види, у какво је ниско ропство пао. **У Угарској влада данас право песнице. Оружјем тирана, насиљем** добија победилац којим оружјем дође до власти, тим ће бити и уништен. Надајмо се и будимо истрајни!

А шта ћемо ми Срби да кажемо, које давно већ бије немилице та песница! Ви сте бар

повупили све најжешће речи из бабиног речника, да дадете одушке вашем праведном гњеву и огорчењу, а нами ни ви ни они не даду ни да писнемо. Говорите браћо и место нас, само говорите, а ми ћемо — да бележимо.

Гле, па и сам „Пешти Напло“ тај добри пријатељ наш, који нам је толико поповао о правима, — које не уживамо; о нашој аутономији — коју немамо; — о разним благодетима — којима нас унесрећише, гле како сад говори, кад је и њега гуја ујела за срце:

Влада води прави грађански рат против опозиције. О слободном избору нема ни трага у Угарској. Влада просто именује посланике, плаћа преголеме изборне трошкове и прави кортеша од сваког чиновника свог. Нема закона у Угарској. Моћ побеђује над правом.. Но природна је последица насиљу анархизам. Листови владине странке грде бунџије, а не виде да је сама влада највећи бунџија противу државног и друштвеног реда, противу закона и власти..... Па ипак моћ владина није довољна била да победи; само са бајонетима војске могла је влада извести изборе без побуне. У Угарској је право опсадностање.

Иде коло наоколо а невоља редом. Како је лепо причао нама „Пешти Напло“ о слободном избору, о именовању патријарха, о законима у Угарској, па како нас је кореo као бунџије — а сад мађар увиђа, кад је дошао ред и на њега, да нема ту слободног избора, нема закона ни за Мађаре а камо ли за нас, да се већ именују и сами посланици и да је прави бунџија не ми, већ влада, и то највећи бунџија!

Шта ће од сада казати „Пешти Напло“ на опсадно стање у Карловцима?

Шта ће он нама казати, не знамо, ал ми њему важемо: Hodie mihi cras tibi.

Ето како падамо!

И ми питамо: какав ће томе бити крај?

Политички преглед.

Сабор троједничи изабрао је у седници од 7-ог тек. мес. нарочити одбор за проучење владиног предлога о кућевним задругама. За тим је поднесен сабору предлог посл. Вукотиновића, да се зарад унапређења пољопривредних интереса из средине сабора изабере одбор, који ће ствар ову подробно испитати и нужне предлоге поднети. У мотивацији свог предлога нагласио је Вукотиновић, да је боље ма и касно на материјалне интересе обазрети се, него их сасма напустити; у то име предлаже да се изабере одбор од 21 лица, у који све странке саборске да уђу, пошто овде не решава политичко мишљење, већ је пре свега потребно, да се сазна стање целе земље и њене потребе. Опозиционари Каменар, Брантнер и Мајцен потпомажу предлог Вукотиновићев, који за тим и усвојен буде.

У службеним „Народним Новинама“ што у Загребу излазе, обнародован је **одговор земаљске владе троједничке** на закључак зем. сабора: да се **ради верозаконске наставе српско-православних ученика** на свима средњим школама у Троједници систематично уреде места и берива српско-православних катихета. — Одговор зем. владе на овај саборски закључак гласи: Прама овоме захтеву уређена су берива за српско-православне катихете и уврштена у прорачун за годину 1884. у поглављу IV. наслов 4. и 5. — Прорачунски одбор сабора троједничког узео је на знање овај одговор владин и позвао је исту, да на средњим школама загребачким систематизира једног катихету ради верозанске наставе православних ученика тих школа.

Из Арбаније долази вест, да је 5-ог тек. мес. по нов. кал. **у околини Гусиња дошло до крвавог сукоба међу Црногорци и Турци.** Повод овоме сукобу било је убиство двојице мухамедоваца из околине Гусиња. Убиство ово извршено је пре четир недеље и тамошњи мухамедовци држе тврдо, да су дотични другови њихови пали жртвом крвне освете црногорске. Да освете убијене другове, нападоше мухамедовци неко мало сеоце црногорско у близини границе. У бој који се ту заметну убише мухамедовци 13 Црногораца, одрубише им главе и понесоше ове као трофеје са собом. Враћајући се с бојишта, показиваху ови мухамедовци одсечене главе црногорске турским војницима, који су ту на граници утаборени, да спрече свако нарушење мира, а који насупрот овој задаћи својој за време боја међу Црногорци и Турци ни прстом не макоше, да тој задаћи својој задоста учине и спрече проливање крви. Веле, да је губернатор скадарски Асим-паша, чим је разабрао што се догодило, одмах послао нову војску на бојиште и дао затворити заповедника поменуте турске страже на граници. Говори се, да су мухамедовци на ово поручили Асим-паши, да су све ове мере његове сасма излишне, пошто се они никада и ни под каквим условима неће опријатељити с Црногорци и неће дозволити, да се спроведе намерено уређење тамошње црногорско турске [границе. Ова порука, веле, учинила је на Асим-пашу веома неповољан утисак, јер се исти поуздано надао, да ће му поћи за руком спровести уређење спорног пограничног питања. — Колико је у свима овим вестима истине, није лако на први поглед пресудити. Могуће а и вероватно је, да су у наведеним изјавама изнесене не толико жеље гусињских и плавањских мухамедоваца, колико тајни смерови неких извесних политичких кругова, који су од вазда у неслози балканских народа гледали најбоље средство за остварење својих себичних планова. Ти кругови по свој прилици да су кумовали и овом најновијем сукобу међу Црногорци и Турци у околини Гусиња.

Српска народна скупштина и Нишу усвојила је у седници од 3-ег тек. мес. законски предлог о измеои чл. 33 закона о заузимању непокретних добара за железницу, предлог о уважењу година предавачке службе професорима, предлог министра војног о изменама неких чланака у устројству војске, предлог о изменама и допунама у уређењу санитетске струке и чувању народног здравља. 4-ог т. м. усвојила је скупштина закон о премештају среза у срез; даље допуне у закону о подизању јавних грађевина, законски предлог да се право наплате крчмарине и трошарина на пиво може давати под закуп јавном лицитацијом. Истог дана усвојен је у начелу законски предлог о непосредној порези. 5-ог тек. мес. почела је специјална расправа предлога о непосродној порези. Код чл. 5 који говори о подели земљишта по разним класама заподела се живља дебата, у којој је учествовало до 30 говорника. Установљено је да у свакој општини може бити свих пет врста земље, на које се плаћа пореза. Пописна комисија одређује, у коју врсту која земља долази. По 7-ом чл. зак. предлога плаћа ће се у будуће у Србији од хектара на земљишта првог реда 8, другог 4, трећег 3, четвртог 2 а петог 1 динар у име непосредне порезе. 6-ог о. м. продужила је скупштина специјалну расправу поменутог предлога.

Са сабора троједничког.

[Седница од 30. маја (11. јуна.)]

Потпредседник Хрват отвори седницу после 10 сати; од земаљске владе присутни оделни предстојници Станковић и Вончина, и управитељ одела Клајн.

Бележник др. Лончаревић чита записник о последној седници, који се оверава без приметбе.

Прелази се на дневни ред, на специјалну дебату о предлогу одбора једанаесторице. Бележник Поповић чита I. тачку предлога одбора једанаесторице, која гласи:

Сабор краљевина Далмације, Хрватске и Славоније изјављује:

да је тим, што је иза одступања бившега бана грофа Владислав Пејачевића на предлог и уз прама потпис кр. угарског министра-председника постављен краљевски повереник зарад привременог руковођења управе, и у опште земаљске владе, у својој битности повређен основни закон краљевина Далмације, Хрватске и Славоније, којим се краљевинама Хрватској и Славонији као политичкој индивидуалности зајемчава државо-правни положај и у томе потпуна автономија — ексекутива и легислатива — у свима унутрашњим пословима, настави, богоштовљу и правосуђу, те с тога се сабор овај ограђује свечано против тог противуставног као и противзаконитог чина кр. угар. министра-председника.

Уједно сабор ових краљевина, прама томе, што је сабор угарски одобрио изјаву г. министра-председника о изведеним ванредним мерама у Троједници, овим изјављује, да сабор угарски није властан тумачити поједине установе закона о поравнању, у својству заједничког за обе краљевине правоваљано решавајућег сабора, већ само као ужи сабор краљевине Угарске с једнаким правом, које ужива и врши овај сабор у име краљевина Далмације, Хрватске и Славоније.

На овај предлог поднео је посланик Арнолд у име своје и својих другова овај исправак:

Високи сабор нека изволи закључити, да се првоме закључку у извешћу одбора једанаесторице још ово дода: Горњу ограду ставља сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, до знања Њег. цес. и кр. ап. Величанству овом адресом. (Следи адреса).

Посланик др. Мајцен поднео је у име своје и својих другова овај исправак:

Иза речи „у име краљевина Далмације, Хрватске и Славоније у другој ставци тачке I. одборског предлога нека високи сабор прихвати као тачку III. ово:

Земаљска влада краљевина Далмације, Хрватске и Славоније позива се, нека предузме сва законита средства, да се чим пре заједнички грбови без натписа замене грбови с хрватским натписом, на свима оним зградама, на којима су постојали до ноћи од 6. на 7. август 1883.

Посланик Светозар Кушевић у име своје и својих другова подноси исправак, који смо у претпрошлом броју саопштили.

Узима реч извештач одбора Васа Ђурђевић. Поменув у кратко садржину I. алинеје одборског предлога наваља: Кад се одбор састао месеца јануара о. г. избило је у њему на површину више мњења, но сва та мњења слагала су се једнодушно у томе, да је именовањем кр. повереника повређен устав, а разилазила су се само у томе, да ли је и тим повређен устав, што је то именовање предложио и премапотписао угарски министар-председник. Прву алинеју прве тачке предлога предложио је говорник у одбору, а одбор ју је до словце прихватио. Састављајући предлог, држао је одбор у једној руци закон о поравнању а у другој кр. ручно писмо од 4. августа, којим је гроф Владислав Пејачевић решен банске части. Било је сасма уставно да је кр. одлуку премапотписао угарски министар-председник. Шта је томе имало сљедити? Имао се нови бан именовати, или док се банска част не би попунила, имао га је замењивати први његов доглавник, предстојник одељ. за унутарње послове. У место свега тога збило се друкчије, а каже се за то, што се нико није нашао да поново истакне силом скинуте грбове са двојезичним натписом. По говорниковом мњењу погрешено је, кад су силом скинуте грбове, које је читава земља сматрала за незаконите опет силом успоставили. Теши га међутим то, што и сами противници увиђају, да је право било на нашој страни. Да се силом скинути грбови успоставе, именован је краљ. повереник. Ово је учињено против основног закона земље. Закон наш познаје одговорну владу која је у унутрашњим пословима посве самостална, а у заједничким пословима има заједничку владу подупирати на нашем земљишту. Заједнички грб спада на заједничку владу, али се у Троједници није смело истицати без знања наше владе. Уместо, што је силом узпостављен, имала је читава ствар поћи својим законитим путем, имале се изаслати регниколарне депутације, да установе натпис заједничкога грба, те би се тако било и достојанство државе, повређено оним насилним скидањем, најбоље успоставило.

Говорник сравњује садржину кр. ручног писма с прогласом кр. повереника те изјављује да је сравнив све ове чињенице са основним законом Троједнице, — нашао, да је нанешена велика повреда основним законима. Да прихвати ванредне мере, властан је само онај, који одговара сабору, а то је троједничка влада. У том и лежи повреда, што те мере није извела троједничка земаљска влада. Именовањем војника за краљ. повереника повређена је и она установа основног закона, која изриче, да војник не може у Троједници оправљати грађанско достојанство. Параграф 2. основног закона зајемчава нам целокупност и земаљски устав, даље зајемчава нам легислативу и ексекутиву у три огранка државног живота. У том је наша власт потпуно суверена, те је делимо само са круном. Влада, ако жели у Троједници уставно владати, мора уживати како поверење круне тако и сабора. Повређени су даље §. 48. и 50,, повређен је закон о автономном устројству земаљске владе. У том закону означени су владини послови и задаће. Међу те задаће спада такођер подржавати у земљи мир и ред, те ако мир и ред буду поремећени, имаде их влада успоставити. Казаће нам се: Добро је тако, али ако нема бана? Ако нема бана, ето предстојника одељења за унутрашње послове, који га по закону има заступати. Сви ови разлози склонили су одбор, да прихвати говорников предлог, уз који говорник стоји данас и као извештач и као народни посланик. (Живио.)

Говорећи о појединим исправцима вели, да не може пристати уз исправак др. Мајцена јер нећеината ни кавге. Исправак посланика Арнолда не мења ништа на одборовом предлогу, само хоће да се тај предлог подастре круни са адресом. Говорник је против адресе, јер то треба да буде задње средство. Што се тиче исправка Кушевићевог очитује, да се тим исправком не мења у начелу одборов предлог. Препоручује ипак предлог одбора једанаесторице. (Живио.)

Посланици Фрања Арнолд и др. Марцен препоручују своје предлоге.

Посланик др. Кушевић вели, да се предлажући исправак, држао реченице: suaviter in modo, fortiter in re. Његов се исправак разликује од одборовог само у томе што он истиче у опште чињеницу, а на темељу исте предлаже, ограду, обилазећи непотребну оштрину, уклањајући се ономе, што се може довести у сумњу, његов исправак одговара промењеној ситуацији, но уз то слаже се с изјавом, коју је са више својих другова обнародовао месеца августа лањске године. Овим ће се исправком лакше постићи циљ, за којим се иде. (Живио у средишту и на десници.)

Заступник др. Деренчин вели да је њега и његове другове изненадио исправак посланика Кушевића; моли председништво, да одгоди седницу на десетак минута, како би се међутим могли о том исправку посаветовати.

Потпредседник госп. Хрват, одговарајући овој жељи, одгађа седницу на 10 минута.

Пошто је седница опет отворена, прешло се на интерпелације.

За тим настављена је расправа о предлогу одбора једанаесторице.

Посланик Михаловић признаје, да је извештач бранио вешто одборов предлог, но заборавио је да наведе: зашто је именован краљ. повереник? Краљ. повереник именован је за то, да изведе све оно, што је против закона, а у том највећи је грех учинила заједничка влада, која га је управо зато и поставила, да изведе противзаконите чине. Гласа за исправак Арнолдов.

Посл. Ткалчић: Кад је лањске године уведено кр. повереништво доказало се, да је читавом злу крива само рђава управа. Говорник и његови једномишљевици, не надајући се ничему од читаве расправе, неће о самоме предлогу ни гласати.

Посл. Зорић пристаје уз исправак дра Мајцена,

Потпредседник закључи на то седницу у $^3/_4$1. те закаже идући састанак за 1. (13.) о. м. у 10 сати. Наставиће се специјална расправа о предлогу одбора једанаесторице.

[Седница од 31. маја (2. јуна).]

Потпредседник г. Хрват отвара седницу после 10. сати; од земаљске владе присутни оделни предстојници Станковић и Вончина, и управитељ правосудног одела Клајн.

Бележник Поповић чита записник прошле седнице, који се оверава без примедбе. Прелази се на специјалну расправу предлога једанаесторице.

Посланик Црнадак препоручује предлог одборски с исправком Мајценовим, ма да је уверен, да би адреса независне народне странке најбоље одговарала достојанству саборском и народном, јер се у њој показује на сваку рану, од које болује Троједница у заједници с Угарском, а уједно пружа и мелем, којим се те ране дају залечити.

О исправку Кушевићевом вели, да се њиме брише одговорност угарског министра-председника, па се иста баца на самога владара. Закључујући изјављује, да пристаје уз предлог одборски са додатком дра Мајцена.

Посланик др. Деренчин. Помињући, како је сам бан упутио сабор на продуктиван рад — означава ову расправу непотребном и некорисном. — Чуди се Кушевићевом исправку, који умањује вредност одборовог предлога, те с тим у свези изјављује: Ми смо мислили, да је одбор ки предлог минимум онога, што већина намерава учинити против насиља и вређања фундаменталног закона земље. Не види, чим би се могао оправдати исправак Кушевићев. Тражећи разлога томе исправку, налази га „у браку, што га је већина не давно склопила с баном“.

Споменув како исправак Кушевићев не помиње име угар. мин. председника, зачетника насиља у Троједници, те тим одговорност министра-председника угарског прикрива неодговорношћу светле круне — очитује: Бадава су вам илузије, бадава крријете истину, сукоб међу Угарском и Хрватском састоји се у овоме: Је ли истина, да је Хрватска у границама прагматичке сакције самостална држава, која је неке атрибуте свога суверенитета предала Угарској? или је пак Хрватска део јединствене мађарске државе са неком автономијом, чије извршење је подређено мађарској државној власти? Ми смо држава, која је некоје атрибуте свога суверитета пренела на органе своје савезнице у истој државној заједници; ако смо краљевина са неком автономијом онда наша, влада није државна, већ је она само експозитура праве државне владе, онда наш сабор није парламенат, онда је одговорност владе посве илузона. Говорник завршује: Пошто исправак Кушевићев брише све ове битне моменте, ја гласам за предлог одбора с исправком дра Мајцена. (Живио! на левици).

Посланик др. Шрам. Помињући како је др. Деренчин рекао да испуштање имена уг. мин. председника значи напуштање предлога одбора једанаесторице, очитује да то не стоји да се у исправку изриче све оно, што и у самом предлогу. Изриче се у целости ограда, наглашује да је у својој битности повређен основни закон, који почива на двостраном уговору.

Прелазећи на држање независне странке рече говорник: Чланови независне странке, напуштајући своју адресу, ступају на становиште одбора једанаесторице, а заборављају при том, да су то становиште побијали пре неколико месеци исто тако оштро, као што данас побијају исправак Кушевићев. Недопушта, да се исправком тим напушта које начело првобитног предлога, или да се хтело у исправак укријумчарати какво му драго начело, које би било противно праву троједничком.

Обраћајући се адресама једне и друге опозиције, говорник помиње, како се у Троједници од г. 1861. овамо увукао чудновати назор, да се појмови уставности, слободоумља и родољубља замењују и идентифицирају са појмом опозиције, дочим се влада сматра нечим непријатним, наметнутим, сматра се органом, који је већ унапред зато створен, да земљу квари и трује; те сваки поштен родољуб мора да је a priori против владе. (На левици ларма. Говорник одвраћа: Ја ово констатујем, па ко држи да сам га овим речма увредио, нека ме позове на одговор, ја сам за своје речи увек спреман одговарати. Признаје, да је закон о поравнању често пута повређен, и велик део тих повреда узима на своју странку, ал и опозиција независне странке може о себи рећи: „quorum pars magna fuimus“ завршује да девиза већине од сада мора бити, да се према горе и према доле држи непоколебиво закона. Гласање за исправак Кушевићев. (Живио у средишту и на десници.)

Посл. др. Марковић препоручује предлог одборски са додатком дра Мајцена.

Посл. Каменар удаљује се од предмета, услед чега буде од председника опоменут два пута, да говори о ствари. Пошто се Каменар поново од предмета удаљује, председник предложи кући, да му се одузме реч. Већином гласова буде Каменару реч одузета.

У $1^3/_4$ сах. закључи председнак седницу, заказав идући састанак за суботу у 10 сати пре подне.

[Седница од 2. (14.) јуна.]

Потпредседник Хрват отвара седницу после 10 сати; од земаљске владе присутни оделни предстојници Станковић и Вончина, и управитељ одела за правосуђа Клајн.

Наставља се специјална расправа о предлози одбора једанаесторице.

Посланик Мишкатовић. Очитује, да је народна странка само зато уплела заједничку владу у изјаву своју од прошле године, што је тиме хтела изјаву ту да ублажи и да јој оштрину одузме

Гледе потакнутог питања: има ли заједнички министар-председник право протупотписати именовање кр. повереника, и није ли и тим устав повређен, што је управо он то учинио, или је ту дужност морао бан извршити — наваћа говорник: Чудно је то питање, тај препор, ко сме, ко има право по закону, да изврши чин незаконит, да обуставе закон. То право нема нико. Ни један устав не познаје закона, по ком би овај или онај могао обуставити, повредити устав. Но могу наступити догађаји, где се ради виших интереса ипак уставни закони и сам устав обустављају. Противе ли се догађаји автономним законима тројединичким, онда бан има дужност и право, да их одбије и свлада, па је су ли у то име потребна ванредна, неуставна средства, мора ли се у то име именовати у којем делу земље повереник, то је несумњиво, да то једино бан има права учинити. Угарски мин. председник смео би само онда интервенисати кад би у земљи наступили догађаји који би били управљени против државне заједнице. Пошто то пак прошле године није био случај, била је и интервенција његова противзаконита и противуставна. Зато говорник пристаје уз ограду против ванредних мера, које пису имале разлога.

Помињући како је један предговорник упитао, шта би у том случају, да јој се устав обустави чинила Угарска? — одговара: Јамачно то, да устав натраг задобије. Којим би пак путем ово покушала остварити, говорник није у стању определити; у недавној прошлости одабрала је два пута: године 1884. пут процеса до крајности, па докле је на том путу дошла зна се; године 1861—67. одабрала је пут споразумка, попустљивости, шта више напуштања од позитивних закона, па камо је на том путу дошла, опет је познато. Сабору не ће бити тешко решити, којим од ова два пута да пође.

На исправак дра Мајцена примећује, да је излишан, јер законске установе говоре, сасма јасно да се на заједничким зградама у Тројединици имају поставити спојени грбови Угарске и Тројединице а натпис на истим грбовима по истим зак. установама може бити само хрватски.

Гласање за Кушевићев исправак.

Посл. др. Анте Старчевић спомиње како су све три остале странке у прошлој години поднели адресе, а данас опет све три адресу н пуштају, те на ово надовезује: Мађарски сабор, одобривши владин поступак у прошлости, овластио ју је уједно и за будућност, те јој оставио слободне руке. Ако се и изаберу регниколарни одбори, ко може мислити, да ти одбори могу што поправити, да ће мађарски сабор, који се већ у ствари одлучно изјавио одобрити ма што, што се с тим његовим закључком не би слагало. Ако не примите адресу закључиће се отуда, или да вам није стало до тих рана, о којима овде говорите, или да сматрате круну тако слабом, да не може помоћи народу, или да држите да пам не би хтела помоћи.

Посл. др. Војновић пита, зашто се из адресе изоставља име угарског министра-председника. Пос. Шрам бранећи исправак Кушевићев, навео је врло чудноват разлог, да није угарски министар-председ ник био по закону овлашћен протупотписати именовање кр. повереника. Ово је чудновато, да је министар био овлашћен, ми га не би дирали, но управо за то што није био овлашћен хоћемо да му се суди. Посл. Мишкатовић разлагао је теорију по којој може угарски министар-председник изаслати и именовати кр. повереника у случају кад би у Хрватској претила опасност државној заједници. По овој теорији добија и исправак посл. Кушевића за нас силну важност, те ако га кућа прихвати, створила би опасан прецеденс за наш устав и нашу народност, зависиће од г. Тисе, да нађе само casus belli, да пошље повереника, па да учини tabulu rasu са нашим уставом и са свима нашим повластицама.

Помињући како је пала реч да се странке сложе, изјављује: Нека нам каже већина ону непомичну тачку на којој жели чврсто остати, нека каже докле жели ићи у попустљивости прама Угарској. Говорник признаје, да је и његова странка у неколико крива, да је врећан закон о поравнању. И под владом бана Мажуранића било је повреда, но тадање повреде не беху ни из далека тако крупне као потоње.

Пориче, да опозиција саборску већину прама горе слаби Владе и већине у других народа гледају увек, како би се прама трећему користиле опозицијом. Тако ради и Коломан Тиса, употребљујући крајњу левицу за страшило, којим знаде од Аустрије изнудити концесије за Угарску; тако би требала да ради и наша саборска већина и влада, јер обе морају себи избити из главе, да може у данашњем веку бити парламентарнога живота без опозиције. Опозицијоналци могу се мењати, ал опозиције биће увек.

Завршује, да ће гласати за предлог одборски с исправком дра Мајцена.

Председник Крестић, који је међутим заузео председничку столицу, прекида расправу, јер је дан интерпелација.

Посл. М. Ткалчић интерпелише владу, због насилног и противзаконитог поступка градоначеника Иванићког.

Посланик Барчић интерпелише због уважања мађарских закона на Реци.

Посл. др. Тушкан интерпелише о лоњско-пољској парници.

Посл. Кутузовић интерпелише због самовољног поступка окружнога управитеља у Винковци.

Председник за тим закључи седницу, и закаже идући састанак у понедеоник у 10 сати. Настави ће се специјална расправа о предлогу одбора једанаесторице.

Извештај

прорачунског одбора сабора тројединичког о основи прорачуна за годину 1884.

Високи сабоме!

Узевши прорачунски одбор у расправу прорачун, што га је вем. влада поднела за годину 1884. имао је на уму, да је прва половина буџетне године мал не већ истекла, да је садања влада преузела управу земље једва нешто преко по године, те да с ових разлога не беше могуће очекивати битних промена у самом прорачуну, или захтевати особитих убавештаја од вем. владе о намерама и основама гледе прорачуна, какав ће у будуће бити. С тога се и није развила у одбору онака обширна дебата нити су потанко истраживане поједине ставке у буџету, као што се то радило прошлих година. О најбитнијем захтеву народнога заступства, да се наиме предложи и под уставну контролу преда јединствен буџет и провинцијала и бивше Крајине, влада је у одбору без да је ко питао сама разложила, како је бивши бан гроф В. Пејачевић, да постигне јединствен буџет, започео прилично успешне договоре, који су жали боже биле пресечени познатим догађајима прошле јесени, па их садањи бан није могао наставити, пошто је овај предложени буџет био већ увршten и на расправу предан заједнички прелиминар, ал за то ће буџет за год. 1885. бити јамачно јединствен, обухватајући потребе и покриће оба дела већ ујединење земље. Осим тога је вем. влада у одбору развила своје неоспорециво становиште, по ком ће јој у погледу буџета бити главни циљ штедња, равнотежа међу потребама и покрићем и са свим строго извађање свију буџетом установљених потреба и покрића.

Још је овде толико вредно споменути, да је у поглављу IV. наслову 4. влада некоје ставке у одбору променула тако да је настао вишак од 3855 фор. Ову већу своту и орачунски је одбор тако разредио да се 1000 ф. уврсти за спрему галерије слика, 1000 за принос у богоштовне цели православне цркве, остатак пак од 1855 фор. за принос народним школама.

Уз ове дакле промене предлаже прорачунски одбор високом сабору, да сва поглавља и наслове о потребама и покрићима као и нацрт закона о прорачуну за потребе унутрашње самоуправе краљевина Хрватске и Славоније за годину 1884. онако одобри и прихвати, како је вем. влада предложила.

У Загребу, 4. (16.) јуна 1884.

Мирко Хрват. Јос. Мишкатовић, известилац.

II.

Године 1880. прави приход краљевина Далмације, Хрватске и Славоније изнео је, како се у обрачуну међу тим краљевинама и краљевином Угарском показало за 232.318 фор. више но што је оне године потрошено. Земаљска је влада дакле предложила нацрт закона, по ком би се тај сувишак расположио. Њевини предлови оснивају се већином на таквим потребама, које потичу из закључака сабора приликом расправе прошлих буџета, те се доследно морају подмирити. — Одбор није могао, а да их неодобри и неприхвати, као што је одобрио и прихватио, и онај предлог земаљске владе, да се свота од 100.318 фор. којом још није расположено сачува за непредвиђене ванредне потребе, које би могле настати, и којих се покриће не би могло ни одгодити, камоли одбити. Према томе прорачунски одбор предлаже високом сабору, да прихвати нацрт закона о покрићу изванредних потреба унутрашње самоуправе краљевине Хрватске и Славоније, за којих намирење редовни доходци год. 1884. недостижу.

У Загребу 5. (17) јуна 1884.

Мирко Хрват. Јос. Мишкатовић, известилац.

Законска основа

о покрићу ванредних потреба унутрашње самоуправе краљевина Хрватске и Славоније, за којих намирење редовни дохотци године 1884. не достижу.

§. 1. Овлашћује се земаљска влада, да за ванредне потребе унутрашње самоуправе краљевина Хрватске и Славоније, које у прорачуну за прошлу годину 1883. и у прорачуну за текућу годину немају покрића, сме издати ниже означене своте.

А. На поглавље III.

Одел за унутрашњу управу. Наслов 10. Земаљске и жупанијске зграде.

а) Куповина за Ловренчићеву кућу, набављену за смештење рачунског уреда краљ. земаљске владе — — — 23.000 ф.

б) за адоптацију исте куће — — 5.000 ф.

Наслов 12. Принос у народно-господарске цели.

в) За грађење ратарнице у Пожеги 20.000 ф.

Б На поглавље IV.

Одел за богоштовје и наставу. Наслов 3. Свеучилиште.

г) за уређење и каталогизирање свеучилишне библиотеке — — — — 2.000 ф.

д) за ботанички завод, за грађење вртарске зграде — — — — — 5.000 ф.

е) за саграђење биљњака — — 2.000 ф.

ж) за прво уређење ботаничкога врта 3.000 ф.

з) за набаву оруђа — — — — 500 ф.

Наслов 4. Средње школе.

и) остатак приноса граду Осеку за саграђење гимназиалне и реалне зграде 15.000 ф.

к) остатак приноса за саграђење зграде за наутичку школу у Бакру — 4.000 ф.

Наслов 7. Штипендије и опште васпитне цели.

л) принос југославенској академији знаности и уметности, за издавање историчко-јуридичких споменика — — 1.000 ф.

м) за издавање великога хрватскога речника — — — — — — — 1.000 ф.

Наслов 8. Земаљске и школске зграде.

н) остатак грађевнога трошка за подизање зграде за кемички лабораториј 15.000 ф.

о) први оброк грађевнога трошка за грађење стубишта у свеучилиштној згради — — — — — — — 23.000 ф.

В. На поглавље V.

Одел за правосуђе. Наслов 7. Земаљске и жупанијске зграде.

п) за поправак зграде земаљске казионе у Лепоглави — — — — 2.500 ф.

р) први оброк грађевини трошкова за подизање затвора код кр. судбенога стола у Загребу — — — — — 10.000 ф.

Укупно 132.000 ф.

§. 2. Трошкови назначени у предидућем параграфу имају се покрити из прихода од 232 318 ф. који је краљевинама Хрватској и Славонији припао из обрачуна међу краљевином Угарском и краљевинама Хрватском и Славонијом у име вишка 45% прихода од свију непосредних и посредних пореза и других јавних доходака, и на дотична поглавија и наслове урачунати.

§. 3. О употребљењу преостатка од прихода у предидућем параграфу 2. назначеногa, има земаљска влада сабору засебан предлог поднети.

§. 4. Извађање овога закона поверава се бану.

Дневне новости.

(Анархиста Стелмахер осуђен на смрт.) 29-ог пр. мес. свршена је пред изнимним судом у Бечу главна расправа против анархисте Стелмахера. Суд ослободио га је од тужбе ради покушаног убиства на Мелуну, напротив пропашао га је кривим злочинства потајног убиства полицисте Блеха, даље покушаног делом и изведеног разбојништва у Ајсертовој менарници, најзад злочина крађе и лажне пријаве и гледе Мелуна тешке телесне озледе. Осуда гласи на смрт вешалама. Стелмахер слушао је осуду мирно, но се заплакао кад је чуо речи на смрт. У разлози осуде наваћа се и сопствено признање оптуженика да је убио полицајнога чиновника Блеха и украо му сахат и револвер. Гледе разбојништва код Ајсерта узео је суд као доказано, да је био Стелмахер који је секиром ударио оба детета. Ајсертова и учитељицу Каролину Бергер. Бранитељ Стелмахеров пријавио ништовну жалбу.

(Крашевски у Магдебургу.) „Курир Варшавски“ пише: „Крашевскога одаслаше 26. пр. мес. у магдебурску тврђаву у затвор. Ту ће му бити много горе но у кенигштајнској тврђави, камо је желио да га преведу. Клима и крај магдебуршки врло је нездрав, ваздух пренапуњен димом тамошњих фабрика. Пре, но што га отпремише у Магдебург, било му је дозвољено разговарати се са својим сином Фрањом. Након подужег већања дозволише Фрањи, да на само говори са оцем, но морао је задати поштену реч, да му неће дати ни новаца, ни писама, ни новина. У Липисци се растадоше, син отпутова такођер у Магдебург, но у другом вагону. У тврђави му по нешто ублажише затвор: допуштено му је, да може себи храну из гостионе доносити, пошто храну осуђеничку неби могао сваривати слаб желудац старчев. Немачке и француске листове отворе на командантури, прочитају их и после тога њему предаду, дочим пољске и остале најпре шаљу у Липиску где их преведу, па за тим пошљу старцу. Највише годи старцу, што сме по неколико сати дневно шетати по дворишту тврђаве.

Политичке вести.

— Из Бихаћа јављају да је министар Калаји 7-ог тек. мес. онамо стигао, и да је свечано дочекан. С вечера истог дана била је бакљада, осветљење и спаљен је ватромет.

— Српској народној скупштини у Нишу поднесен је 7-ог тек. мес. државни прорачун за 1883. и 1884. годину.

— Пошто Србија и Бугарска изјавише, да ће усвојити решење посредујућих велесила, то ће се скорим отпочети у овој ствари преговори између руског, немачког и аустро-угарског посланика у Београду.

— Из Букурешта јављају „П. Лоју“: Ако се међу Румунијом и Бугарском не постигне споразум у спорном пограничном питању, изнеће се цела ствар међународној комисији на решење.

— Румунска комора је закључена 8-ог тек. мес. престоном беседом, у којој је наглашена ревизија устава и нов изборни закон.

— „Н. сл. Пр.“ опровргава вест о састанку цар-краља Фрање Јосифа с царем руским Александром.

— Руски „Прав. Вестник“ поздрављa веома симпатичним речма долазак грчког краља Ђорђа у Петроград.

— Кнез Бизмарк посетио је 7-ог тек. м. руског посланика Орлова и конферисао је дуже времена с њиме.

— Из Петрограда јављају, да ће тамошњи немачки посланик и војни аташе посланства отићи на два месеца на допуст.

— На супрот официјозном демантовању с немачке стране подржава „Берл. Тагбл.“ и даље по њему саопштену вест о атентату на немачког цара Виљема.

— Ново клирикално министарство белгијско већ показује своју ћуд. Збацило је дојакошњег либералног губернатора брабантског и на његово место ставило неког клирикалца. Уједно је наредило, да се обустави даље зидање оних школских здања, која се по налогу бившег министарства почела градити. — Као што се види, клирикалци су свуда једнаки. Што глупљи свет, тим боље по њи, за то јуриш на школе. Али — иде коло наоколо.

— Јевропске велесиле извешћене су службено, да је међу Француском и Инглеском постигнут споразум у питању мисирском.

— По „Тајмсу“ тражи Турска, да Инглеска повуче своју војску из Мисира, а ако је тамо још потребна војена сила, онда да она, Турска, било сама било у свези с Инглеском, Француском, Италијом и Шпанијом ту војску у Мисир пошље.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

(Српски музичар Тоша Андрејевић,) који је био на бечком конзерваторију о трошку српске државе, вратио се ту скоро — као што јавља „Београ. Дн.“ — са свога путовања по свету у своју отаџбину, где се мисли настанити као српски уметник, да својој домовини послужи уметношћу својом. Г. Андрејевић је веома скроман уметник, но ипак је он са својим лепим уметничким знањем стекао лепо име у великом уметничком свету. Нарочито се је одликовао, као солиста (на фаготу и виоли) у Мелборну и Синднеју и другим знатнијим местима где није било скоро ни једног концерта, ни једне музикалне забаве, где се не би наш вредни земљак у оном великом музикалном свету одликовао. У скоро свима новинама Аустралије било је веома повољних и ласкавих критика о нашем вредном уметнику. Г. Андрејевић, као патриота, Србин, није нигде пропустио прилику а да и у туђини не учини своје, негујући народне умотворине — он је више пута на разним концертима у далекој Аустралији приказивао тамошњој публици и наше народне мелодије, које је критика веома ласкаво пропратила.

Сматрамо за своју пријатну новинарску дужност што смо ово неколико речи проговорили о нашем вредном уметнику (за сада јединому у Србији као солисти у више инструмената) — и радоваћемо се ако г. Андрејевић и у својој домовини нађе тако леп пријем као што га је имао до сада и у туђини.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ Стевана Костовића у Будим-Пешти

од 7. (19.) јуна.

Жито	из Потисја	— — — —	79 81	ф. 10.35	ф. 10.40
„	„ „	— — — —	77 „ 78	„ 10.15	„ 10.25
„	банатско	— — — —	76 „ 81	„ 9.80	„ 10.20
„	„	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
„	„	— — — —	— „ —	„ —.—	„ —.—
„	бачко	— — — —	79 „ 80	„ 10.20	„ 10.35
„	„	— — — —	76 „ 78	„ 10.05	„ 10.20
Жито	влашко	— — — —	76 „ 78	„ 8.80	„ 9.—
„	„ по каквоћи	— —	74 „ 75	„ 8.80	„ 8.60
„	српско	— — — —	75·5	„ 8.80	„ 8.90
„	„	— — — —	— —	„ —.—	„ —.—
Узани-жито за март-април 1884.		— —		ф. —.—	„ —.—
„	за септ.-октобар	— — —		„ 9.92	„ 9 94
Раж мађарска		— — — — — —		„ 8.55	„ 8.70
„ влашка		— — — — — —		„ 8.—	„ 8.20
Јечам за храну		— — — — — —		„ 7.80	„ 8.30
„ за пиваре		— — — — — —		„ 8·50	„ 9·—
„ влашки		— — — — — —		„ 7.60	„ 8.—
Зоб трг. роба		— — — — — —		„ 7.80	„ 8.—
„ фина роба		— — — — — —		„ 8.—	„ 8.15
Узани-зоб за март-април 1888.		— —		„ —.—	„ —.—
„	за септ.-октобар	— — —		„ 6.71	„ 6.73
Пројо мађарска		— — — — — —		„ 7.25	„ 7.50
„ влашка		— — — — — —		„ 7.75	„ 8.—
„ влашка за пролеће		— — — —		„ —.—	„ —.—
Кукурузу, готова роба, банатски		— —		„ 6.45	„ 6·50
„ „ „ влашки		— — —		„ —.—	„ —.—
„ за мај-јуни банатски		— —		„ —.—	„ —.—
„ за јуни-јули банатски нови		—		„ 6.56	„ 6.58
„ за јули-август		— — — — —		„ 6 57	„ 6 58
„ за август-септембар		— — — —		„ —.—	„ —.—
„ за мај-јуни 1885.		— — — —		„ 6.60	„ 6.61
Репица готова роба Kohl		— — — —		„ —.—	„ —.—
„ банатска		— — — — — —		„ 12·25	„ 12·50
„ за август-септембар Kohl 1884.		—		„ 18.3/4	„ 18.1/2
„ за јули-август банатска		— —		„ —.—	„ —.—
Горушица по каквоћи		— — — —		„ 6.50	„ 6.75
Мувар „ „		— — — —		„ 9.—	„ 9.25
Ланено семе по каквоћи		— — — —		„ 12.50	„ 13.—
Кудељно семе „		— — — —		„ 13.50	„ 14.—
Бикеч по каквоћи		— — — — —		„ 6·50	„ 7.—
Пасуљ бели нови		— — — — — —		„ 9 25	„ 9.75
„ „ стари		— — — — —		„ 7.—	„ 8.—
„ шарени		— — — — — —		„ 6.75	„ 7.—

Погачице од репице — — — — —	„ 6.—	„ 6.50
Погачице од горушице по квалоћа — —	„ 5.75	„ 6.—
Паприка трг. роба — — — — —	„ 17.—	„ 18.—
„ фина роба — — — — —	„ 45.—	„ 48.—
Мед оцеђен — — — — — — —	„ 32.—	„ 33.—
„ вошчан — — — — — — —	„ 29.—	„ 31.—
„ за октобар-новембар оцеђен — —	„ —.—	„ —.—
Восак розенауски — — — — — —	„ 144.—	„ 146.—
„ славонски — — — — — —	„ 145.—	„ 147.—
Шљиве српске гот. роба у бурадма —	„ —.—	„ —.—
„ „ „ у џакови — —	„ 9.—	„ 10.—
„ „ узанц роба за нов. у бурадма	„ 11.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови — —	„ 10.75	„ 11.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови —	„ 9.—	„ 10.50
„ „ узанц роба за нов. у бур.	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови —	„ 11.25	„ —.—
Пекмез, готова роба, славонски — —	„ 23 50	„ 24.—
„ банатски — — — — — —	„ —.—	„ —.—
„ август-септембар славонски —	„ 21.—	„ 21.25
Свињска маст варошка — — — —	„ 55.—	„ 55 50
„ „ сеоска роба — — —	„ 54.—	„ 54.50
Сланина солена варошка — — — —	„ 49.—	„ 50.—
„ „ сеоска роба — — —	„ 48·—	„ 48.50
Шпинарке прима мађарске 1882 — —	„ 16.—	„ 17.—
„ прима мађарске 1883 — —	„ 12.50	„ 14.—
Шпинарке секунда „ 1883 — —	„ 9.—	„ 11.—
„ прима српске 1881. — —	„ 15.50	„ 16.—
„ прима босанске 1883. — —	„ 12.—	„ 13.—
Овчије коже српске по 102 ком. — —	„ 131.—	„ 156.—
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.	„ 42.—	„ 47.—
„ „ македонске по 56 ком.	„ —.—	„ —.—
Јареће нове по 102 комада — — —	„ 80.—	„ 90.—
Јаткеће српске нове 102 ком.	„ 90.—	„ 115.—
„ нове хрватске 102 комада —	„ 110.—	„ 120.—
Козије хрватске за 56 кила — — —	„ 64.—	„ 67.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила	„ —.—	„ —.—
„ српске за 56 кила — — — —	„ 63.—	„ 67.—

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. Још почетком недеље развила се у житарској радњи врло жива воља за куп уз довољну понуду робе. Од неколико дана имамо хладно време, које је ј ш више учврстило правац рада, те је до данас продано већ око 70.000 мтр. цит. по вишим ценама од 5 новч. Узанс роба за јесен поправила се са 10 новч. Кукуруз. Како термин исто тако и готова роба осташе без промене, довози су незнатни, али ипак довољни за потребу. Јечам и раж трајно су чврсти у цени. јер се налази мало робе. Зоб. Услед високих цена јачи су довози робе, а под таким околностима намирује конзум само најнужнију потребу и с тога су последњих дана пале цене са 10 нов. те се данас плаћа трговачка роба од ф. 7·80 до ф. 8, прима сорте од ф. 8·— до ф. 8.15.

Предукти. Промет шљива остао је као и до сеје веома скучен, те није се ништ више продало, осим једне поште српске робе од будимске железнице по ф. 9 и такове исте од 105 комада по ф 9·50. Наведено хладно време није имало до овога часа никакова другога уплива на посао осим што сада нема продаваца, а купци напротив никако нису вољни давати више цене и тако је учињен један закључак босанске робе по ф. 11 25 од 56 клгрма. Ако подржи ова хладноћа још који дан, то је тада лако могуће, да ће се морати повисити цене готове робе као и термина. Пекмез бележи непромењене цене уз слабо тражене робе. Маст и сланина бележе као горе уз чврст правац рада. Варива су занемарена. Репица. За сада нисе још показали купци из иноземства, а за који дан видићи се е да ли ће се моћи одржати наше садање цене, (јули август) или ће пак ударити натраг.

РАСПОРЕД

У СВЕЧАНОЈ СЕДНИЦИ КЊИЖ. ОДЕЉЕЊА „МАТИЦЕ СРПСКЕ“ О СЛАВИ ПЕДЕСЕТОГОДИШЊОЈ КЊИЖЕВНОГ РАДА

Дра ЈОВАНА СУБОТИЋА

у недељу 10. (22.) јуна 1884. у дворани „српског народног позоришта“ у 10½ сахата пре подне.

I. Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске“ отвара свечану седницу и позива чланове, да изаберу изасланство, да иде по слављеника и допрати га у седницу.

II. Говор потпредседников и поздрав слављенику.

III. Говор секретара А. Хаџића о животу слављеника и раду му књижевном за педесет година. Том приликом откриће се слика слављеникова.

IV. Потпредседник књижевног одељења честита слављенику и предаје му дар „Матице Српске“ од сребра венац лаворов.

V. Начеоник српског народног позоришта честита и предаје слављенику дар „друштва за српско народно позориште“ од сребра дивит са златним пером.

VI. Честитање осталих корпорација и предавање дарова.

У ову свечану седницу позивају се сва господа чланови књижевног одељења, чланови „Матице Српске“, све корпорације и сва остала поштована публика.

У Новоме Саду у очи дана славе 1884.

Председништво „Матице Српске“.

П. Т.

Приређивачки одбор узима слободу, да овим учтиво јави, да ће **новосадска, грађанска, својевољна, ватрогасна дружина** 17. (29.) јуна 1884. у футошкој шуми држати дванаесту

СВЕТКОВИНУ

у спомен оснивања исте дружине.

На ову се сви почасни и потпомажући чланови, све милитарне и цивилне власти, корпорације и дружине као и сви становници новосадски и петроварадински учтиво позивају.

Улазнице за банкет, који ће се у 1 сат по подне приредити, могу се добити по 2 фор. за особу у дружинској просторији.

Приређивачки одбор.

Исправак.

У 87. броју у објави парастоса Пајн Миросављевићу поткрала се погрешка: „годишњи парастос“ а треба „погодишњи парастос“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ИЗАШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

ИЛУСТРОВАНА

СРПСКА НАРОДНА ЛИРА

и може се добити

у меком повезу с илустрованим корицама	ф. 1·20
с поштарином	ф. 1·30
у богатом повезу с позлаћеним корицама	ф. 1·85
с поштарином	ф. 1·95

у Земуну — у књижарници **ЂЕРМЕКОВА и МАТИЋА.**

ЗУБНИ ЛЕКАР
ИЗ СЕГЕДИНА

станује сад у Н. Саду, у гл. улици бр. 43. у кући удове Лакићке.

Код њега се поједини вештачки начињени зуби као и читаве вилице, а и обтуратури најбоље каквоће и по најновијем методу вготовљавају и без бола умећу.

Зубобоље лечи, а да зуб не извади.

Болесне зубе пломбира минералима а и разним племенитим металима.

Примају се зубне и корене операције и извађају се с највећом пажњом.

Ординира од 9—12 сати пре подне и од 2—5 сати по подне.

Адолф Лерер,
зубни лекар и зубни вештак.
Ц. кр. војнички лекар у м.

Ред пловидбе
путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у 10¾ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884.

Отправништво.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на учитељско место I. и II. мушког разреда српске православне основне школе у Бањојлуци.

Плата је 600 фор. (шест стотина) а. вр.; 25 фор. (двадесет и пет) г. вр. дрварине и слободан стан.

Оспособљени учитељи нека упуте своје молбе потписаној општини. Првенство имаће они, који су вични хармонијеском појању и пјевању.

Из општинске сједнице, држане у Бањојлуци 20. маја 1884. 1—3

Српска правосл. црк. школ. општина.

СТЕЧАЈ.

Српска православна црквена општина у Загребу расписује стечај на упражњено мјесто црквеног пјевчика са месечном наградом од 25 ф. а. вр. Компетовати могу Срби, вешти православном црквеном карловачком појању, свеучилишни грађани, којима је и прилика, да уз горњу награду могу наставити своје науке на овдашњем свеучилишту. Првенство имају они, који знају појати све годишње ирмосе, и која располажу са тенором I.

Место се може наступити 1. августа о. г.

Рок је стечају до конца јула ове године.

Из седнице одбора срп. прав. црквене опћине држане 18. (30.) маја 1884.

председник: **Милан Станковић.** 2—3 тајник; **Наум Малин.**

НЕГОТИНЦА
ЦРНОГ ДЕСЕРТ ВИНА

шиљем **франко царина и поштарина** с повуком (Nachnahme.)

1 бариљу са 4 литре садржине по ф. 3.—
1 „ „ 8 „ „ ф. 5.50

Мита Радосављевић,
1—10 Београд, савска улица.

ПРЕСТАЈЕ ЗУБОБОЉА!
кад се употреби

зубни еликсир

Dom Maguelonne-а, приора RR. PP. бенедиктске опатије у Soulac-у (Gironde). Награђен с две медаље, с највишом наградом Bruxelles 1880. Изнашао га 1873 приор Pierre Boussard. У флаконима по: 1, 2 и 4 фор. у прашку 75 нов. и 1 фор. Паста 1 фор.

Основано је 1807.

Мириси. Велики асортисман најпознатијих енглеских и француских мириса.

Poudre fleur de riz de Lahore најбољи пудер са најфинијим мирисом. Главна агентура: Seguin 2. Huguerie-Gasse, Bordeax, а тако исто и у свима већим парфимеријама.

Депо у Н. Саду код гг. браће М. Поповића 84. главна улица, „код црвене руже“. 8—52

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА
И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА
СТЕВЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА
у Новом Саду, 3—3

треба два млађа спомоћника. Ступање одма.

Мануфактурна трговина
СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА
У ЗЕМУНУ

потребује једног млађег спомоћника, који би хтели ово место заузети нека у свом препоручителном писму означе кад могу у радњу ступити. 3—3

МЕШОВИТА РАДЊА
С. ЛУКАЧЕКА
код „плаве мачке“ 3—3
У НОВОМЕ САДУ,

потребује два шегрта, који могу одма ступити.

ДОБАР ПУТНИК
КОЛОНИЈАЛНЕ РОБЕ

за српске и хрватске крајеве тражи се. Оферти под M. J. 4629. an Haasenstein und Vogler (Otto Maass) Wien. 4—5

НАЈБОЉЕ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

СРЕЋКЕ!

6 извлачења годишње!

Сваког другог месеца по једно извлачење са главним згодитком од ф. 100.000, ф. 50.000, 5000, 1000 итд. итд.

Идуће извлачење већ 1. јула по р. к.

Главни згодитак ф. 50.000

Приликом последњег извлачења од мене изданих Bezugschein-а на аустр. и угарске срећке црв. крста тако су јако тражене, да поруке, које су последњи дана пре извлачења приспеле нису се ни извршити могле, Тај успех побуђује ме да поново издам Bezugschein-е на аустр. срећке црв. крста, којима је извлачење сад 1. јула и које велику могућност у добит предсказују.

Група А.
2 аустр. срећке црв. крста } у 24 месечним ратама
2 угарске „ „ „ } по 2 фор.

Група Б.
3 аустр. срећке црв. крста } у 25 месечним ратама
3 угарске „ „ „ } по 3 фор.

Група В.
4 аустр. срећке црв. крста } у 25 месечним ратама
4 угарске „ „ „ } по 4 фор.

Како аустр. тако и угарске срећке црв. крста знатно су у курзу одскочиле и то услед њиховог добро удешеног плана за изигравање и изгледи су да ће аустријске срећке црв. крста достићи курз лозова Рудолфови, који је сад ф. 20.— тако да ће за време термина уплатног курзовним скакањем срећака вредност курса истих повећати се, те ће бити већи од своте, која се има уплатити и по томе је **играње за 12 година сем трошка.** Препоручујем што брже поручивање. јер још мало тих срећака преосташе.

Када се положи прва рата добија купац Bezugschein спровиђен серијом и бројем срећака и по закону штемплован и тиме осигурава себи на мах право игре на свима главним и споредним згодитцима. Наруџбине (најбоље путем пошт. упутнице) биће уважене, док још траје срећака. Проспекте и листе извлачења шаљем бадава и франко.

Wiener Wechsler- u. Lombard-Geschäft
A. Gutfeld, vormals Leutholtz & Comp.,
Wien, Stadt, Wipplingerstrasse 27.

Лозови на које издајемо Bezugschein-е могу се у свако доба код нас увидети. 1—3

Од 1867. производим перио од најбоље материје, израде кроја, укуса, елегант, јефтино и поштено, шиљем са Nachname од 30 фор. Postfrei, и поклањам Unfehlbare-Herwüchsessenz, која лечи кожу, главобољу, сврабе, перут, седост, косопад, чврсти стару и тера растење младе косе, из корена оздрављени живаца.

МУШКЕ кошуље (дебљину врата молим) од шифона клот прса, и са порубци уздуж, преки, везене, каро по ф. 1·25, 1·50, 2, 2·50, 3, 3·50. Од ирланд и румбург платна по ф. 2, 2·50, 3, 3·50, 4, 5. Париз. руковез по ф. 3, 6, 7, 8, 9, 10. Кретон и оксфорд по ф. 2, 2·50, 3, 3·50. Гаће по ф. 1, 1·25, 1 50, 2, 2·50.

ЖЕНСКЕ кошуље шифонске везене по ф. 1, 1·25, 1·50, 2, 2·50, 3. Од ирланд и румбур. платна, модне, по ф. 1·50, 2, 2 50, 3. Везене по ф. 3, 3·50 4, 5. Са модни уметци и париз. руковез по ф. 6, 7, 8, 9, 10, Сукње, корзети, гаћице, фризирке, мидери по ф. 1, 1·25, 1·50, 2, 2.50, 3, 3·50, 4, 5.

Манжетне, крогне, краватне, чарапе плетене, трико, прса за кошуље, везене штрафте и ајнзеци за кош. и јастуке, марама, платна, King-Linen, шифона, градла, гаће croisè, астал гарнитура за 6 и 12 особа, астал бели, шарени, пунени, свилени чаршава, салвета, пешкира, bade, из Schlesisch-Freudenthal k. k. l. b. Leinen-Zwillich-Damastwaren-Fabrik 1816 устан. сваке врсте. Роба мора своју цену вредити, коју купац определи, без чиф. обмане, неповољно пропримам.

Адреса: **Leinen-Wäsche-Versandt „zum Bräutigam“**
I. Wollzeile № 21. — Wien. 5—12

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
РАЗНИХ
МИНЕРАЛНИХ ВОДА
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМЕ САДУ. 15—30

ЧУЈМО! ЧУЈМО! ЧУЈМО!

Због ново уређиване радње, препоручујем пошт. публици у месту и околини следећи еспап по најјефтинијој сопствено куповној цени као: нирнбершки, кратко кончани и памучни, даље разних судова, папира и цео ципеларски прибор са алатом и др.

За многобројну посету и уверење о јефтиноћи умољава понизно **С. Лукачек,**
мешовита радња, Нови Сад
2—3 **код „плаве мачке“.**

Љ. СТЕФАНОВИЋ

у собственој кући у Новом Саду

КОД 3 ГЛАВЕ ШЕЋЕРА

препоручује своју новонамештену шпецерајну, материјалну, разне боје, деликатеса и вина трговину, особито пак **минералне** воде овогодишње фришко пуњене. **Фарбе** суве и у фирнису најфиније урибане, **фирнис** врло доброг, као и лака за собни патос, главно стовариште од сваковрсног **правог енглеског лака** за каруце и за мебле, по врло умерен ј цени.

С високопоштовањем
Љуба Стефановић,
8— у Новом Саду.

ОД КРАЉ. УГАР. САНИТЕТСКЕ УПРАВЕ ОДОБРЕНО.

ЈАКОБ Л. КОН

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
Дра ШПИЦЕРА
ПОМАДЕ и САПУНА
ЗА ЧИШЋЕЊЕ И УЛЕПШАЊЕ ЛИЦА
код
ЈАКОБА Л. КОНА
ТРГОВИНА СПЕЦЕРАЈА
ДУНАВСКИ СОКАК „КОД ЗЛАТНОГ АНЂЕЛА“
У НОВОМ САДУ. 1—3

ЈАКОБ Л. КОН.

ОД КРАЉ. УГАР. САНИТЕТСКЕ УПРАВЕ ОДОБРЕНО.

5000 ОСТАТАКА ОД ЧОЈЕ

(3—4 мет.) у свима бојама за подпуно одело за господу шаље у наточ: 1 остатак по ф. 5.— 12—52

L. Storch in Brünn (Mähren.)

Остатци који нису по вољи примају се радо патраг.

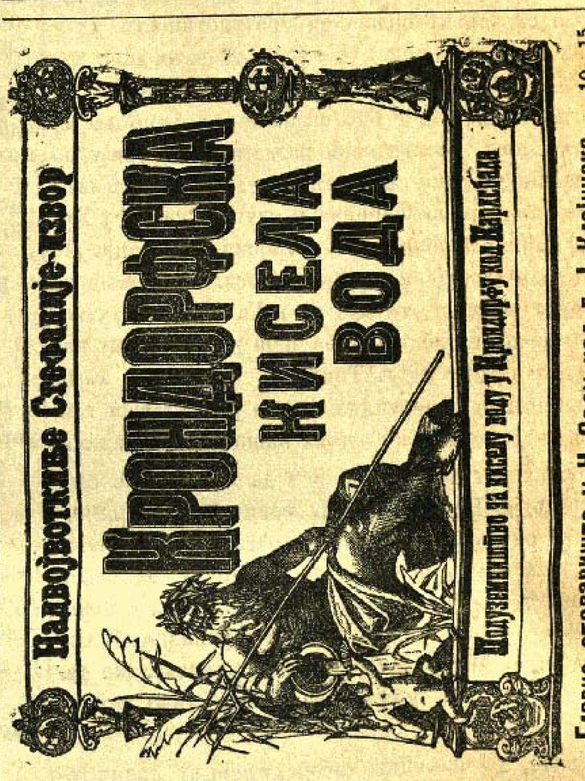

Главно стовариште у Н. Саду код г. Ј. Клајчића. 10—15

ЧУЈТЕ И ДИВИТЕ СЕ!

Roborantium (есенција за косу и браду) средство, које је основане на научној основи и многом успеху, против ћелавости, опадања косе, перути и осеђивања косе. Једино, фактичним успехом овенчано средство, које чини да брада расте или да гушћа бива. Због свог освежавајућег и оживљавајућег својства „roborantium“ је поуздано средство против слабог памћења и главобоље. Цена оригиналном флакону ф. 1·50, пробни флакон фор. 1·—

Kosmetikum (зејтин за јачање косе) фини и недостижан, мекша косу и чини је таласасту. Оригин. флакон фор. 1·50, пробни флакон фор. 1·—

Eau de Hébé, источначко средство за лепоту, проуврокује природну нежност, бељину и свежину појединих делова тела, уништује пеге и флеке. Цена 85 новч.

Bouquet du Serail de Grolich парфим за цевне мараме за елегантни свет. Бисер свију парфима. Због елегантне израде згодно и за божићни и празнички дар. Цена фор. 1·50.

Карпатска вода за уста радикални лек против сваке зубобоље, одстрањује рђав задах из уста и неопходно је нужна за одржање и негу лепих зуби. Цена 50 новч.

Уз сваку флашу добијају се упутства за употребу, захвале и сведоџбе.

Главни депо: J. Grolich in Brünn.

Посебни депоти: **Н. Сад:** Г. Плавшић апот. **Будапешта:** Neruda Nándor Hatvanergasse 10. **В. Бечкерек:** Л. Менцер апот. **В. Кикинда:** Е. Бретнер, апот. **Тамишград:** Ст. Тарцаји, апот. **Вршац:** Себ. Страх, апот. **Винковце:** Л. пл. Алеман, апот. **Сомбор:** Емил Гале апот. 7—

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.